

Ulrich Beck
**Den kosmopolitiska blicken
eller: krig är fred**

Göteborg: Daidalos (2005)

ISBN: 91-7173-224-1

ULRICH BECK har de senaste tjugo åren publicerat ett tiotal böcker, varav *Den kosmopolitiska blicken* är den fjärde som översatts till svenska. I denna bok, som utkom på tyska förra året, använder Beck en del av sina tidigare tankar för att med stor kraft argumentera för vikten av att anlägga en kosmopolitisk blick för att förstå dagens samhälle.

I *Risksamhället, Att uppfinna det politiska* och *Reflexive Modernization* utvecklar han sin modernitetsuppfattning (en andra modernitet och reflexiv modernisering).

I *Vad är globalisering?* riktar han kritik mot såväl den politiska som samhällsvetenskapliga förståelsen av samhället, där staten får sätta gränser för samhället ("containerteorin").

I *Risksamhället* argumenterar han för att industrisamhällets

institutioner har blivit obsoleta och i *Individualization* att även en mängd klassiska sociologiska begrepp (till exempel klass) har blivit det. De är "zombie-begrepp", döda begrepp som idag enbart lever för att samhällsvetare envisas med att fortfarande använda dem i sina analyser.

Den kosmopolitiska blicken är dock inte enbart en upprepning och sammanfattning av hans tidigare teser och tankar, utan han vidareutvecklar sin syn på samhället och applicerar den på nya frågor och förhållanden. Vad han med kraft hävdar i denna bok är att förändringar i samhället gör att en statscentrerad förståelse av samhället ("den metodologiska nationalismen") bör ersättas med en kosmopolitisk.

Vi lever istället i ett världssamhälle, där nationen visserligen finns kvar men håller på att

omdefinieras av en mängd flerdimensionella processer. Tidigare viktiga distinktioner — som nationellt och internationellt, lokalt och globalt, vi och de andra — suddas nu ut och den tidigare "nationella blicken" inom politik och samhällsvetenskap måste ersättas med en "kosmopolitisk blick" som baseras på en ny social grammatik.

Han argumenterar för att en kosmopolitisk demokrati är möjlig, där transnationell politisk makt blir en motvikt till transnationaliseringen av kapitalet och av risker. Vad som hindrar en kosmopolitisk blick är dock *inte* den ekonomiska makten, utan att vi fastnat i en "nationell blick" där nationalstater ser sig själva som suveräna aktörer och inte ser möjligheten till samarbete med såväl andra stater som civilsamhällets sociala rörelser

Efter att i en första del mer begreppsligt diskuterat innebörden av den kosmopolitiska blicken, undersöker han i bokens andra del vad denna blick innebär. I tidigare böcker har han pekat på att dagens risker är interna (skapade av samhället), okontrollerbara, samt skapar en offentlighet som möjliggör ett medvetande om såväl riskernas natur som samhällets interdependens.

Medan han i tidigare böcker diskuterat ekologiska och ekonomiska risker är denna bok framför allt centrerad kring en ny typ av

risker: global terrorism och postnationella krig (krig motiverade med hänvisning till kränkningar av mänskliga rättigheter och internationell terrorism).

Risken för terrorism och responser på detta hot innebär en världsomspännande omskrivning av maktens geografi. Nationell och global säkerhetspolitik flyter ihop till ett och vi ser idag hur nationalstater fattar beslut om att det nationella försvaret ska inriktas mot internationell terrorbekämpning och krishantering.

Boken är oerhört rik på reflektioner och teser. I förbigående möter man kritik av Niklas Luhmann, Jurgen Habermas, Samuel Huntington, Immanuel Wallerstein och Carl Schmitt. I rask takt avhandlas mångkulturalism, migration, sociala rörelser, fundamentalism, islam, Europatanken, folkrätt och medborgarligen rättigheter. Attacken den 11 september, bombningar av Kosovo ("humanitär intervention"), Irakkriget, den Europeiska unionens "östutvidning" (inte minst dess syn på Turkiets önskan om medlemskap), USA:s utrikespolitiska doktrin om världshegemoni ("Pax Americana" som numera även inkluderar preventiv krigföring) blir alla föremål för Becks diskussion.

Beck fäster här en stor tilltro till den Europeiska Unionen och i det avslutande kapitlet diskuterar han möjligheten att skapa

ett kosmopolitiskt Europa, ett Europa baserat på "transnationalstater" (till skillnad från dem som ser Europas framtid i termer av förbundsstat eller statsförbund). Becks förhoppning är även att unionen inte bara ska ha en gemensam valuta, utan även få en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik.

Som redovisats ovan innehåller boken en mängd diskussioner som alla hålls samman av Becks starka argumentering för att sociologin och samhällsvetenskapen måste lämna sin "territoriella ontologi" där nationalstaten ses som en avgränsad entitet att studera. Den tes han driver är att vi nu lever i ett världssamhälle och att samhällsvetenskapens uppgift är att dekonstruera dess tidigare konceptualiseringar av ett "nationalstatssamhälle".

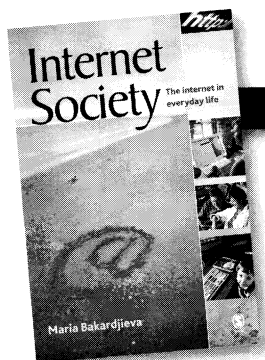
Hans argumentering och exempel är många gånger övertygande och väl valda, men samtidigt är det oklart vilken mer grundläggande samhällsteori han förespråkar. Boken är mer en argumentering för ett visst perspektiv på samhället och dess normativa och politiska implikationer än en sammanhållen sociologisk teori om samhället.

Ulrich Becks essäistiska skrivstil gör att han tenderar att bli onödigt ordrik och omständlig. Han inför en mängd distinktioner och presenterar ett stort antal teser. En del läsare kanske

finner hans resonerande skrivsätt tilltalande, men jag gissar att de flesta samhällsvetare uppskattar en mer koncis och stringent text. Samtidigt glimmar han ibland till och kan — vilket han kanske tydligast visat i *Risksamhället* — formulera sig enkelt och träffande. Som när han sammanfattar en romantisk europeisk hållning till konflikter med orden "make law not war".

Det finns en tydlig kontinuitet i Becks produktion, och den här boken ligger i linje med den samhällsanalys han utvecklat i tidigare böcker. För en läsare som är väl insatt i hans teori innehåller därför boken inte några större teoretiska nyheter. Däremot är det en intressant och innehållsrik läsning med mängder av kommentarer över såväl nutida samhällsteori som dagsaktuella politiska händelser.

Rolf Lidskog
Örebro universitet

Bakardjieva, M. Sage:

Internet Society. The internet in everyday life

London, New Delhi, Thousand Oaks: Sage (2005)

ISBN: 0-7619-4339-0

BARKARDJIEVAS BOK *Internet Society. The internet in everyday life* är ett viktigt tillskott till forskningen om teknikens roll i samhället. I boken behandlas temat internets användning i vardagslivet och detta görs — i motsättning till mycket annan forskning som studerar t.ex. chatgrupper — inte isolerat från subjektens aktuella livserfarenhet. Boken ställer tvärtom vardagsbruket av internet i relation till människors livssituation och biografi och det är framför allt här som boken fyller ett kunskapsmässigt tomrum.

Bakardjieva för en spännande diskussion om internets roll i samhället och människors arbete med internet som symbolisk resurs i sina liv. Hennes bok uppmärksammar vad som händer när ett globalt och komplext teknologiskt nätverk gradvist uppstår som masskommunikationsmedium. Hon studerar

den nya utvecklingen och penetreringen av hemmet, hemmens datorisering i det sena 90-talet och vad som händer när direkta handlingars "primära zoner" utvidgas med "sekundära zoner av operationer". Bakardjieva ser på förhållandet mellan internets uppbyggnadsstruktur och människors användning av internet i en social situation. I uppbyggnadsstrukturen ingår ekonomiska, politiska och sociala förhållanden. Hon undersöker även hur internets användning är integrerad i en praxis som konstituerar familjer och gemenskaper och försöker följa den kulturella process som ett nytt mediums sociala skapelse innebär.

Hon har en kvalitativ etnografisk ingång för att ge en holistisk, kontextuell förståelse av den sociala konstruktionen av internet som teknik och kommunikationsmedium. Hon undersöker vardagsbruket bland användare

i Vancouver i Canada utifrån intervjuer om respondenternas livssituation och deras datorvärldar, dvs. deras bokmärken i webbläsare, deras adressböcker och "inbox" i mejlprogram.

Bakardjieva vill utforska vad hon kallar generativa processer i teknologi. Den kulturella skapelsen är viktig i hennes beskrivning av de generativa mekanismerna, själva utvecklingen av internet. Bakardjieva skriver:

When a technology is put into practice, it re-enters actual living systems of relationships and must be reintegrated with the natural technical and social setting in which it is supposed to work. This opens the way for other social interests and values to redefine the features of any technology from the perspective of an alternative, locally grounded rationality.

Användningen av teknik reflekterar alltså en rationaliseringspraxis grundad i annan sorts värden och intressen än de värden som finns i uppbyggandet av tekniken.

Författaren för samman flera perspektiv. Det första är baserat på Pinch och Bijker och deras konstruktivistiska förståelse av hur "artefakten" på ett flexibelt sätt kan uttolkas. Det andra är Feenbergs syn på subversiv rationalisering och demokratisk utveckling av teknik. Med inspiration från Feenberg drar hon in Marx, Marcuse och Foucault och utmanar med detta synsätt

den neutralitet som förespeglas i tekniska intressen. Den tredje grunden är Cultural Studies som tolkar teknologi som språk (Woolgar, Akricit och Latour). Slutligen använder hon teorier om vardagsliv och hemmet från fenomenologisk forskning representerad av Schutz och Luckman samt kritisk teori representerad av Lefebvre.

Resultatet av teorigenomgången sammanfattar Bakardjjeva i begreppet ”normativa dikotomier” — internet kan både ses som en frigörande möjlighet och som en begränsning. Mot bakgrund av detta ställer hon frågor till empirin eller som hon formulerar saken, testar den mot sina hypoteser. Hon frågar: Är internet och sättet att använda det påtvingat av maktfulla institutioner och diskurser? Underordnas användare dominanta intressen genom att använda internet? Kan användare anpassa de tekniska systemen till sin livsvärld eller kommer systemet eller de sociala reglerna i den tekniska utrustningen att organisera vardagslivet och inordna det under en dominerande rationalitet? Kommer det att ytterligare fjärma människorna från produkterna?

Bakardjjeva är grundlig i sin teoretiska genomgång och detta kan naturligtvis ha ett värde i sig. Delar av boken skulle kunna fungera som en översikt på området. De många perspektiven

åstadkommer dock, som jag ser det, förvirring när de ska samlas i en tolkning. Utifrån bokens teoretiska reflektion uppstår forskningsfrågor som inte finner svar i den empiriska analysen. För mig framstår det som mer ändamålsenligt att ha en empirisk hävstång i stället för en teoretisk.

Trots att Bakardjjevas väg inte alltid är lätt att följa leder den till en analys av internetbruket som på ett tydligt sätt visar vad människors användning betyder och uttrycker. Analysen är uppbyggd kring teman som hur internet introduceras i hushållet, hur internet ingår i det hon kallar användargenrer och hur gränser mellan det offentliga och det privata i användningen av internet modelleras fram i vardagspraxis.

I analysen lokaliserar Bakardjjeva internet i sociobiografiska situationer. Hon ser användningen som en integrerad del i den sociala situationen och som ett av de kulturella redskap som människor mobiliserar för att svara på en social situation. Det fenomenologiska synsättet är genomgående när hon visar hur vardagslivets användare skapar egna förståelseskulturer och meningar. Mediet, konkluderar Bakardjjeva, befinner sig i en introduktionsfas mellan det tekniskt universella och konkreta situationer. En sorts ”warm experts”

introducerar internet, ofta vänner eller familj. Det är människor som både har en nära relation till den de instruerar och därför känner till deras behov och som samtidigt har en kunskap om tekniken som de har uppnått i teknologins systemvärld.

Utifrån det konkreta internetbruket i olika hushåll och mot bakgrund av den typiska socialbiografiska situationen identifierar hon olika användargenrer. Dessa är (1) att bryta social isolation (som uppstått genom omständigheter såsom sjukdom, dåligt fungerande äktenskap, ensamstående föräldraskap, att vara pensionär eller arbetslös), (2) att skapa en ny förankring, (3) att hålla kontakt med en globalt utspridd familj eller socialt nätverk, (4) att arbeta för att ändra en situation med otillfredsställande arbete eller osäkerhet med existerande jobb, och (5) att skapa en samhörighet med utspridda intressegemenskaper (ofta en gemenskap som handlar om besvär, sjukdom eller olyckliga omständigheter).

Bakardjjeva identifierar även olika sätt hos respondenterna att förhålla sig till internet. Hon hittar två extremer: dels den rationalistiska som är utilitaristisk, där respondenterna enbart använder internet till att hitta trovärdigt material, vetenskap, informationstidningar, dels ett förhållningssätt som innebär hög

involvering och som hon kallar "community in commitment". Det finns i hennes material exempel på hur användarnas engagemang i relation till exempelvis chatrum rör sig från att vara instrumentellt till att innefatta mer substantiella och absorberande relationer.

Ett annat spännande resultat handlar om internetbrukets sätt att omdefiniera anonymitet och intimitet. Med sina exempel visar Bakardjieva hur internet är under användarens kontroll i denna process. Användarna vakar över sina personliga gränser. Frågorna vem vill jag tala med och lyssna till är ständigt centrala. Det sker samtidigt en konstant formning och omformning av gränsen mellan hemmet och systemet. Hemmet har med ny digital teknik, som även Silverstone konkluderar, blivit ett ställe för och källa till våra aktiviteter som konsumenter och medborgare och det har paradoxalt nog blivit mer betydelsefullt i den moderna världen. Hemmet både isolerar och förbinder människor med omvärlden.

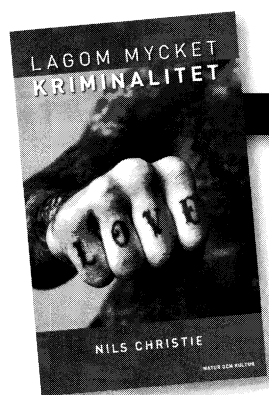
Hennes konklusion av analysen är att människor som är invol-

verade i socialtekniska system såsom internet står inför flera valmöjligheter. De empiriska resultaten visar bland annat att den kreativa och mångfaldiga användningen kan bidra till att lösa problematiska relationer, t.ex. för kvinnan som bryter en våldpräglad relation med hjälp av stöd från on-linegrupper på nätet. Empirin visar i mångt och mycket att nätet kan vara en resurs i uppbyggandet av mänskliga gemenskaper, snarare än en tvingande makt som förknippas med de systemintressen som Bakardjieva framhäver. I boken finns således ett påfallande stort glapp mellan de empiriska resultaten och det elaborerade teoretiska ramverket. På grund av sina två konkurrerande syften — att granska teknikintroduktionen som en alienerande process och förstå vardagsanvändningen — framstår boken emellanåt som ett splitttrat projekt. Maktdiskussionen om frigörelse eller alienering verkar inte få sitt svar i analysen och som läsare sitter man kvar med frågan om vad som har företräde — användarnas egna upplevelser eller den teoretiska

utgångspunkten, som förutsätter att användarna befinner sig i ett underordnat förhållande?

Bokens stora styrka är istället redogörelsen för sammanhanget mellan Internet och vardagslivet och användarnas upplevelse av sitt vardagsliv. På ett elegant sätt väver Bakardjieva ihop de empiriska resultaten med det fenomenologiska ramverket som handlar om hur internet används i en situationell logik utifrån en sociobiografisk situation. Att på detta sätt betona användningen och det meningsskapande som sker i denna process är att ge användarna en röst. Därför utgör Bakardjievas bok ett värdefullt bidrag, inte bara till den sociologiska forskningen utan också till konstruktionen av en mer användarnära teknik.

*Stine Thorsted
Lunds universitet*

Nils Christie:

Lagom mycket kriminalitet

Stockholm: Natur och Kultur
(2005)

ISBN: 91-27-10907-X

NILS CHRISTIE ÄR en välrenommerad och ofta citerad kriminolog. I stort sett allt som skrivs internationellt om kriminalpolitik utifrån ett kritiskt perspektiv omnämner Christie eller refererar till honom. *Lagom mycket kriminalitet* är ett slags Nils Christies Bästa. Tanken med boken var troligen att skriva en populärvetenskaplig bok om det dagsaktuella problemet brott och framför allt straff, för att nå en bred publik och utföra ett upplysningsvärv i dagens kriminalpolitiska medeltid. Om boken når en läsegrupp mottaglig för Christies tankar kan den nog öppna några sinnen. Boken spänner över många frågor och dess essäistiska stil ger en bok full av små och stora berättelser. Christie tar upp allt från Förintelsen, gulag, öststatsmaffian till hans barndom i det av Tyskland ockuperade Norge. I bokens berättas om allt från Christies gammelmöstrar, de norska landsbyarna, Sao

Paolos slum och utvecklingen i Östeuropa till konfliktlösning på krigsförbrytelsenivå där han diskuterar Norges uppgörelse med Quisling, Nürnberggrättegången, Rwanda och krigsförbrytartribunalen i Haag. Här finner jag också bokens behållning — en straffrättsligt behandling av dessa frågor hämmar mer än utvecklar en försonande uppgörelse. Många tankar presenteras i boken, flertalet sådana som följt honom hela hans författarskap. Jag väljer dock i denna recension att fokusera på vad jag ser som Christies huvudsakliga förklaringsmodell och den lösning han förespråkar.

Det huvudsakliga problem Christie vill lösa, eller i alla fall diskutera orsakerna till, är utvecklingen av fångpopulationen i världen och användandet av kriminalitet som ett faktum som får förklara mycket ont. En av Christies utgångspunkter är en inom kriminologin tämligen

nyupptäckt sanning — antalet fångar är inte betingat av kriminaliteten. Hur stor fångpopulation ett land har beror inte på hur mycket kriminalitet det har utan på vilken kriminalpolitik som förs. Ett första led i boken blir därför att förklara varför vi i dagens värld (här bör man läsa USA och Ryssland) använder fängelset i allt större utsträckning. Christies generella förklaringsmodell bygger på en konturlös historiematerialism. Kapitalismen som institution och kultur förklarar dagens omfattande användning av straffsystemet som lösning och svar på ett samhälle i upplösning, en upplösning som de enligt Christie allt svagare staterna svarat på genom att fokusera på kriminalitet och kriminalpolitik. Vi har ett slags upplösning av rättvisa i en essentialistisk mening där det sociala avståndet och en ökad politisk inblandning i kriminalpolitiken i stort, men framför allt straffsatsernas utformning, ger avtryck i fångpopulationen. Samtidigt har kriminalpolitiken blivit den enda arenan för politisk profilering vilket gör att alla politiker vill synas på den.

Christie menar att vi kommit till ett samhällstillstånd han omväxlande kallar monoinstitutionellt eller monokulturellt — samhällets enda institution eller kultur är kapitalism, kapitalackumulering och konsumtion. Vi har nått ett tillstånd av in-

stitutionell imperialism, där alla institutioner, förutom familjen, "(...) är fullständigt omorganiserade i sin inre verksamhet i förhållande till principen att lönska avspegla prestation" (s. 52). Vi vanliga medborgare existerar bara i termer av vår konsumtion och de som inte kan konsumera exkluderas eftersom "(b)risten på pengar, och därmed konsumtionsmöjligheter, är en klar indikation på att livet gått alldeles snett" (s. 56). Oklart är dock om det egentligen är produktionsförhållandena à la Marx eller en hegeliansk Zeitgeist Christie presenterar som orsaken till dagens rådande förhållanden. Min tolkning lutar åt att det egentligen är en Zeitgeist, speciellt som Christie menar att kapitalismen förmått väst att ändra sina värderingar och anamma det monoinstitutionella samhällsständet (s. 123). Christie skulle lika gärna kunnat fokusera på produktionsförhållandena. En hypotes hade kunnat vara att fångpopulationen i framför allt USA och de andra anglosaxiska länderna (som ligger i topp bland länderna i väst) beror på en omställning av produktionsförhållandena där kapitalackumulation inte längre är beroende av den enklaste formen av arbetskraft (i Sverige är snart tjänstemannafackförbunden större än LO). Här skulle då framför allt USA:s omfattande fångpopulation (730 per 100 000 invånare) kunna förklaras

av ett behov av att kontrollera underklassen och trasproletariatet, medan liknande tendenser i andra länder även de kan tolkas utifrån att vi helt enkelt har ett mänskligt överskott som inte längre kan sväljas av produktionen, men väl straffsystemet.

Christie ser emellertid införandet av så kallade "sentencing guide lines" som avgörande för den ökade repressionen inom kriminalpolitiken. Flertalet västländer har infört specifika straffmättningsinstrument där det straff som ska utmätas i stort sett kan avläsas ur en given tabell. Under 1960- och 70-talen artikulerades en kritik mot den kriminalpolitiska regim som vanligen går under namnet behandlingstanken. Kritiken riktades mot det faktum att många personer lästes in långa tider p.g.a. att straffen var tidsobestämda eller differentierade. Straffen skulle anpassas till brottslingens sjukdomsbild och kunde därför bli väldigt långa och många straff var därför också tidsobestämda. Från kriminologiskt håll var kritiken att behandlingsåtgärderna var ineffektiva, medan juristerna hävdade att behandlingstanken var orättvis eftersom den stred mot vad man hävdade var klassiska rättsprinciper som likhet inför lagen, proportionalitet och förutsägbarhet. Bägge grupperna enades i att straffsystemet underbyggde, förstärkte och förmedlade

klassamhället och att strafflagen var en klasslag. Flertalet jurister förordade därför en mer reglerad straffutmätning utifrån proportionalitetsprincipen som en lösning på problemet. I Sverige ledde detta till införandet av 1989 års straffvärdereform medan andra länder införde andra former av straffmättningsinstrument.

Christie menar att införandet av "sentencing guide lines" minskat domarnas så kallade skön, det vill säga deras egen omdömesförmåga och beslutförmåga i dessa frågor. Här framträder en längre tids polemik med straffrättsprofessorn Andrew von Hirsch som hävdade att domarskön i USA gett långa strafftider. Christies ställningstagande för att domares skön är något positivt bygger på hans uppfattning att socialt avstånd ökar straffen, en tes vi återkommer till nedan.

Vad som bör påpekas är att Christie i sin argumentering inte vill kännas vid ett positivt resultat av införandet av sådana straffmättningsinstrument: Finland. Finlands nivå på fångpopulationen stod tidigare ut ur ett nordiskt perspektiv, men har minskat väsentligt sedan man infört nya straffmättningsregler. Christie säger inget om detta utan tycks istället mena att han själv åstadkom sänkningen genom att påtala förhållandet för finnarna (s. 182).

Vad är då Christies lösning på

hela problematiken? Den består i vad jag skulle vilja benämna hans humanismtes. Christie menar att det sociala avståndet avgör vilken konfliktlösningsmodell vi väljer. Det är även avsaknaden av ett nära och genuint samtal som skapar förutsättningen för dagens monoinstitutionella samhälle. Egentligen är Christies modell i stort sett en mindre teoretiskt utvecklad och grundad variant av Habermas diskursetik och uppfattning om att livsvärldens samförståndsrationalet är överlägsen systemvärldens ändamålsrationalet. Att mötas och överbrygga problem genom socialt samtal skapar kompromisser och minskar viljan till straff och vedergällning. Här har vi också tanken att systemvärlden koloniserat livsvärlden, att monoinstitutionalismen tar över andra mer socialt förankrade institutioner och att ändamålsrationalet kväver samförståndet. Precis som hos Habermas är det pengar och rättssystem som är systemvärldens styrningsformer. Och precis som hos Habermas ligger lösningen i att låta livsvärldens samförståndsrationalet ta över framför allt rättssystemet och rättsreglernas utformning. Därför är det också samhällsvetenskapernas uppgift att frigöra människorna från detta förtryck genom upplysning och blottläggande av det falska medvetandet. Istället för Habermas autentiska samtalssituation pre-

senterar Christie tre om-frågor vi bör ställas oss:

1) *Om vi tror på värden som godhet och förståelse — då bör vi hålla straffrättningarna så minimala vi kan (s. 171)*

2) *Om vi tror på värdet av att behålla det civila sambället civilt — måste vi bemöda oss om en oansenlig straffapparat (s. 174)*

och

3) *Om vi tror på värdet av att leva i ett samhälle präglad av gemenskap och integration — måste vi förbinda tillväxten i den straffrättsliga apparaten (s. 175)*

Christie förespråkar vad han ser som alternativa konfliktlösningsinstrument. Genomgående ligger där implicit ett mänskligt naturtillstånd — en inneboende kapacitet som kan frigöras varvid vi återgår till något för oss mer naturligt; samtal, förståelse och förlåtelse. Christie har varit betydelsefull för det som kallas restorativ rättvisa, drivande i brottsofferfrågan och förespråkare för medling som alternativ till straffrättsliga åtgärder — allt med syfte att förskjuta frågan från bestraffning till upprättelse, förlåtelse och samförstånd. I Christies analys är det två företeelser som betonas: det sociala avståndet och vedergällningens negativa påverkan. Lösningen är som sagt andra, i civilsamhället förankrade, konfliktlösningar. Jag tänker därför titta närmare på dessa två företeelser.

Alternativa brottsåtgärder utanför straffsystemet har blivit en allt vanligare kriminalpolitisk strategi. I flera länder uppmanas medborgarna att ta ansvar för sitt eget lokalsamhälle genom bland annat grannsamverkan mot brott och andra lokala initiativ som medling. Extremformen är "gated communities". Framför allt är det som benämns vardagsbrottsligheten nu privatpersoners ansvar — dessa brottstyper handhas inte längre av rättssystemet, utan av privata försäkringsbolag. På det stora hela växer nu alternativa kriminalpolitiska åtgärder fram inom civilsamhället som till stora delar bygger på de tankar som Christie omhuldar och som formulerats inom teorier gällande restorativ rättvisa. Problemet är att dessa åtgärder går hand i hand med nyliberala idéer och kritiken av välfärdsstatens oförmågor och okänslighet varvid civilsamhället framställs som lösning på...

...the combined depredations of market forces, remote central government, insensitive local authorities and ineffective crime control agencies...
(Rose, N. 1999)

Christie är till del medveten om detta och framhåller exempelvis risken att medlingsverksamheten utvecklas till ungdomsdomstolar. Christie hävdar att informell kontroll är bättre och att föredra framför formell kontroll. Detta är ett led i hans uppfattning om ett slags naturtillstånd där

vi var mer humana och solidariska, som också gör att Christie analys blir en modernitetskritik. Att informell kontroll är bättre och att föredra framför formell kontroll är en slutsats man dragit i många länders kriminalpolitik. Många av dagens kriminalpolitiska strategier och visioner, men även andra politiska åtgärder, syftar till att utveckla den informella kontrollen och att aktivera den vanligen medborgaren. Allt från privat pensionssparande till familjekooperativa förskolor andas informell kontroll, eget ansvar och social aktivitet. En analys av dessa skeenden hade fördjupat Christies analys, speciellt om den omfattat ett mer kritisk förhållningssätt till civilsamhället som politiskt fenomen.

Den andra företeelsen som Christie tillskriver stor betydelse är vedergällningstänkandets återkomst. Och han har rätt så till vida att den normativa legitimeringen av de rättsystem som infört olika former av "sentencing guide lines" numera bygger på vedergällning. Istället för nyttoetikens framåtblickande legitimering, det vill säga att straffets brottsminskande effekter grundar straffet, motiveras straffandet med ett proportionerligt vedergällande av begångna handlingar, det vill säga, en bakåtblickande logik. Men för att förklara dagens långa straff bör vi nog byta fokus från vedergällningstanken till brotts-

preventionens betydelse. Även om vedergällning legitimerar själva utdömandet av straff är önskan om brottspreventiva effekter motorn i kriminalpolitiken — för utan en föreställning att kriminalpolitik syftar till att minska brottsligheten försvinner rationaliteten i en hel räkka företeelser som kameraövervakning, avlyssning, fler poliser och säkrare fängelser. Här spelar kriminologin en stor roll. De kriminologiska teorier som nu är i svang tar sin utgångspunkt i kontroll och tillfällsstrukturer. Grundtanken är att brott begås om det för det första finns en motiverad gärningsman, för det andra finns ett lämpligt brottsobjekt/offert och för det tredje om det saknas en kapabel väktare. Detta ger att de flesta brottspreventiva strategier satsar sig med att endera försöka kontrollera gärningsmannen (här har vi också expansionen av användandet av fängelset i USA som "three strikes and out", vad som eftersöks är den s.k. inkapaciteringseffekten); kontrollera tillfällsstrukturer (här har vi allt från kameraövervakning till larm och läs) eller minska antalet brott genom att öka närvaron av antalet kapabla väktare (här har vi expansionen av väktare och önskan om fler poliser).

De bilder Christie målar upp bygger på en tämligen för icke-komplex teoretisering av "verkligheten". Kriminologin i

stort har svårt för att ta in teoretisk input från andra samhällsvetenskaper, vilket också gäller Christie. Kanske beror det på att ämnet egentligen aldrig haft en ordentlig epistemologi, utan byggt sitt "vetande" kring normativa ståndpunkter där prevention varit den avgörande.

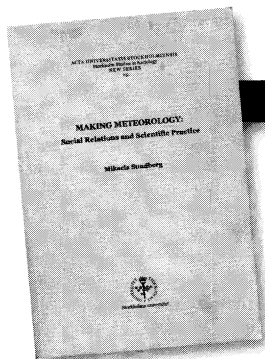
Christie nämner att kriminologi kan vara ett farligt ämne, men när han diskuterar det blir utan att egentligen ta tag i kärnfrågan. Kriminologi är ett ämne vars studieobjekt uppstår genom kriminaliseringar och strafflag och som Christie framhåller är inte brott och brottslingar naturliga fenomen. Här anser jag att man inom kriminologin, för att den skall kunna kvarstå som ett kritiskt ämne, avhåller sig från att sväva ut i visioner om att kriminologin kan tillämpas inom alla samhällsområden eller som Patricia Rawlinson menar att kriminologin skall bli ett det sociala samhällssystemets Greenpeace (s. 180). Snarare krävs det att det uppstår en kritik inom kriminologi som blir kriminologins Greenpeace.

Robert Andersson

Institutionen för samhälle, kunskap

och lärande

Lärarhögskolan, Stockholm

Mikaela Sundberg:

Making Meteorology: Social Relations and Scientific Practice

Stockholms universitet: Acta Universitatis Stockholmiensis (2005)

ISBN: 91-85445-14-12

VI ÄR MÅNGA som dagligdags intresserar oss för aktuella rön inom en viss typ av naturvetenskaplig forskning. Vissa av oss kanske t.o.m uppdaterar oss flera gånger varje dag. Det handlar om meteorologi och om väderleksrapporterna. Mikaela Sundberg vid sociologiska institutionen vid Stockholms universitet har skrivit en avhandling om forskningen inom meteorologin. Hon beskriver hur man i slutet av 1600-talet började använda kvantitativa och inte enbart kvalitativa data. Man fick då redskapen för kvantifiering med en mängd nya instrument som kunde mäta vind, nederbörd och temperatur. Meteorologihistoriens stora namn Svante Arrhenius observerade redan 1896 den stora betydelsen av koldioxid, vattenavdunstning och växthusgaser och deras effekt på atmosfärens förmåga att behålla värme. Det fanns emellertid mycket lite vetenskap som direkt betitlades "klimatforskning"

före 1990 i Sverige. Efterhand har emellertid rullat allt fler projekt etiketterats "klimatrelaterad" forskning.

Meteorologi har blivit ett strategiskt forskningsfält på så sätt att olika heta frågor på senare tid har kommit i fokus under skilda epoker. Det har handlat om "luftföroreningar", "ozonhållet" och nu "klimatförändringarna". Meteorologiinstitution idag, 2005, är mångfaldig; forskarna verkar inom olika inriktningar och vissa av dessa grupperingar pratar inte mycket med varandra (om sin forskning), visar Mikaela Sundbergs avhandling. Med dessa svängningar inte bara i epoker utan med flera olika parallella forskningsinriktningar samt med globaliseringen av frågorna (atmosfären omger ju tveklöst *hela* vårt klot) visar Mikaelas avhandling hur människor och apparater, forskningsfrågor, resultat och institutioner är involverade i en ständig förändringsprocess.

Det är en grundlig, konkret och empirisk avhandling om forskning. Mikaela Sundberg har följt som deltagarobservatör arbetet vid en universitetsinstitution för meteorologi och hon har intervjuat forskarna. För henne beskrivs inte forskningsfältet enligt Latours liknelser med krigförande parter, dvs att den forskningsinriktning som har flest allierade, mest pengar, mest praktiska resurser och instrument — går segrande och blir den gällande inriktningen. Hon rör sig inte heller på en diskursnivån så att hon återger skilda tanke-system och hur de konfronterar varandra. Mikaelas beskrivningar är vad opponenten kallade "hands on". Arbete, svett och tårar eller kanske snarare arbete, institutioner, instrument, folk, vanor och normer... Och genom konkreta beskrivningar av konkreta forskare arbetar Mikaela fram spännande forskartyper. Dessa olika forskartyper ingår — på mycket olika sätt — i meteorologins förändringsprocess. Dessa empiriskt framtagna typer uppstår ur fältet — men skapar också forskningsfältet. Detta är Mikaelas vetenskapsteoretiska och kunskaps-sociologiska utgångspunkt

Och med en klassisk kvalitativ metod som 50-talets Lazarsfelds eller C Wright Mills beskrivning av det sociologiska hantverket visar hon hur organisationens forsk-

ning drivs fram. Forskartyperna, grundtyperna, är experimentalisterna och modellbyggarna, vi kan kalla de senare simuleringarna. Inom typen experimentalisterna finns t ex de som organiserar och de som organiseras; forskartypen kan vara inriktad på atmosfären eller på instrumenten. Det är ett riktigt njutbart klassiskt empiriskt grundat typskapande och det är så fruktbart för att det är dynamiskt. Sundberg urskiljer drivkrafterna i rollerna och i relationerna mellan de olika typerna av forskare.

Det är lätt när man läser texten att man tar dessa framanalyserade typer för självklara och tror att de skulle ligga i öppen dag och lättillgängliga för fältforskare att presentera som forskningsresultat. Man förstår dock genom avhandlingen att de har vuxit fram genom idogt testande av olika dimensioner. Just upplevelsen av att de är självklara typer visar att de stämmer med den dynamiska förändringsanalysen i övrigt. Det hade dock varit spännande för läsaren att än mer tydligt fått följa Sundbergs arbete med konstruktionen av typerna.

Mikaela Sundberg är på ett positivt sätt distans till sina forskartyper. Hon beskriver entreprenörens olika arbetsuppgifter och dynamiken i entreprenörens relationer som också de driver på förändringsprocessen. Det är samma behandling som den snävt teoretiska modellbyggaren

får. Ingen är finare i analysen av detta forskarsamhälle.

Mikaela har talang för att se sociologiskt. Hon observerar när någon intervjuperson påpekar att "Han är *för* duktig på instrument". Det skall inte entreprenören vara, för att ta ett exempel. Instrumentengagemang är ett felaktigt förhållningssätt för just den forskartypen. Det passar bland "the measurement guys".

Mikaela Sundberg har fått lära sig mycket om meteorologin. Det går inte att beskriva simuleringmodellerna värld annars. Och man förstår att delar av denna forskning varit vetenskapligt särskilt svårtillgängliga och då även empiriskt svårtillgängliga: Hur komma åt och återge simuleringarnas arbetsuppgifter med avancerade datormodeller? Mikaela Sundberg har av naturliga skäl varit mer intresserad och mer tydlig när hon själv i högre grad förstått fältet, när det varit mer tillgängligt för henne - vilket var fallet med experimentalisterna.

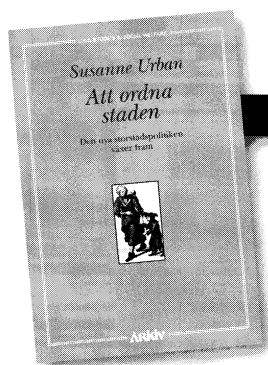
Vid disputationen ställde en man från Institutionen för Meteorologi frågor. Han påpekade att själva studien gjort en skillnad på hans arbetsplats. Försämring eller förbättring? Det tycktes handla om att de som är mitt i smeten, mitt i de meteorologiska forskningsarbetet på institutionen i Stockholm med denna analys getts ett redskap att distansera sig från sin egen

trängre arbetssituation.

Sedan har naturligtvis denna arbetsplats som alla andra sina surdegar, sina gamla klyftor och konflikter. Dessa får vi inte veta särskilt mycket om i avhandlingen. Och det är sannolikt svårt att förena — en "surdegsbeskrivning" av falangbildningar och skvaller (som ju alltid finns), med en analys av de vägar forskningsprocesserna i en disciplin tar. Trots att också det triviala inverkar! Det hade varit att både lyfta överblickande från fältet och samtidigt dras in i konstellationer och särintressen. Så Mikaela Sundberg håller sig där kvalitativa sociologer brukar *försöka* att hålla sig: Med överblick över särintressen och konstellationer utan att gräva för djupt.

Avhandlingen visar på denna nivå de sociala sammanhangens betydelse: Klimatfrågor, ozonhåll, smältande polarisar är frågor som växer fram på olika arbetsplatser. Dessa brännande och kontroversiella frågor tolkas och penetreras av människor i högst konkreta sociala sammanhang. Allt fler torde instämma med att dessa klimatfrågor blivit allt viktigare. Då blir det knappast oviktigt att *också* lyfta fram de högst konkreta sociala sammanhang där frågorna tar form och utvecklas.

Ann-Mari Sellerberg
Sociologiska institutionen,
Lunds universitet

Susanne Urban:

Att ordna staden. Den nya storstadspolitiken växer fram.

Lund: Arkiv (2005)

ISBN: 91-7294-19-05

SUSANNE URBANS avhandling tar sin utgångspunkt i stadens motsägelsefullhet. Mellan segregationens hot och grannskapets löfte om en lösning finner hon sin utgångspunkt för en granskning av *den samtida storstadspolitiken*. Det gäller för henne inte så mycket att förklara storstadspolitiken och dess verkningar, som att ställa *en demokratisk diagnos* på den: Fungerar storstadspolitiken dialoger? Kan demokratin upprätthållas 'och i någon mening bli effektivare', trots segregationen, särskilt den med etniska förtecken (s. 17)? Syftet är att undersöka denna fråga med hjälp av storstadspolitiken så kallade utsatta bostadsområden i Huddinge kommun, inalles tre stycken.

Susanne Urban (SU) vill göra detta i två steg. I det första steget granskas 'föreställningen om grannskapet och dess betydelse för social integration' och för hur 'den etniska boendesegregationen

blir formulerad som ett allmänt problem' samt forskningen om detta. I det andra steget belyses 'integration på lokal nivå — delaktighet — med ... en teoretisk modell' — efter Habermas — 'över möjlighet att utveckla det demokratiska välfärdssamhället' (s. 18). Empiriskt undersöker hon just de projekt som uttryckligen syftar till delaktighet. I så mätto är detta inte blott en urbansociologisk, utan såväl en politologisk avhandling.

SU vill vidare arbeta med ett relationellt perspektiv eftersom 'det inte är fruktbart att skilja på processer på makro- och mikronivå.' Ett annat val hon gör är att arbeta med befintliga kategoriseringar — eller tankebilder — som det dock gäller att kritiskt problematisera för att finna 'nya — okända — relationer och mekanismer' (s. 18ff).

Avhandlingen disponerar SU i två delar, en för varje undersökningssteg. Först av allt dis-

kuterar hon i kap. 2 grannskapet som planeringsideal, vilket utmynnar i att hon identifierar fyra grannskapsideal. Utöver det traditionella grannskapet, noterar hon stadsgatan, nätverksgrannskapet genom svaga band och samarbete, samt det flerdimensionella rumsöverskridande grannskapet. Hon identifierar också ett för 1990-talet typiskt hot mot grannskapet: den etniska bostadssegregationen.

I det tredje kapitlet rekonstruerar SU hur detta hot etablerades i den statliga politiken. Närmare bestämt undersöker hon hur denna *problemkonstruktion med vidhängande lösningsförslag* har utvecklats från problemets trevande identifiering på 1970-talet via Blommanpengarna och storstadssatsningen till problemets fragmentering idag. Genom en textnära analys av statliga dokument frilägger SU en *historia i sju steg*. Storstadssatsningens selektiva politik — som vill vända på utvecklingen i de så kallade utsatta områdena genom att i och genom grannskapet göra dem till utvecklingsområden — utgör krönet på denna historia.

Denna noggranna rekonstruktion har flera förtjänster. En är den överskådliga sammanfattningen i Figur 8, men den kanske viktigaste är hur tydligt det blir att storstadspolitiken stampas fram ur samspelet — eller bristen på samspel — mellan (åt)skilda

politikområden som invandrar-, bostads-, arbetsmarknads- och flyktingpolitik och kanske just därför fragmenteras.

I ett eget kapitel diskuterar SU såväl teoretiskt som metodologiskt den för storstadspolitiken grundläggande frågan om *grannskapets betydelse för integrationen*. Oavsett teoretisk ingång — SU urskiljer tre ingångar från individnivån till den strukturella och därtill en relationistisk sådan — gäller det att kunna påvisa effekter av segregationen. Nu är det emellertid inte alldeles enkelt att belägga sådana kontextuella effekter. Därför blir det inte bara svårt att jämföra olika empiriska studier, segregationens negativa effekter får inte heller något starkt stöd av forskningen — dessa är ju inte detsamma som att problem tenderar att koncentreras i vissa områden eftersom detta kan bero på olika selektionseffekter. Emellertid kan vi därför inte bara vifta bort segregationsproblemet, menar SU.

Avhandlingens andra del består av två kapitel, ett teoretiskt, ett empiriskt. Teoretiskt utvecklar SU en modell för *demokratisk dialog* med *delaktighet* som nyckelbegrepp med hjälp av Habermas *Between Facts and Norms* (*Faktizität und Geltung*). Modellen bygger på två distinktioner, dels mellan norm och fakta, dels mellan struktur och individ, vilket ger å ena sidan två slags styrning,

förstatligande av privatsfären och församhälligande av staten, å andra sidan förgivettaganden av lagar och institutioner respektive av etik och preferenser, alltsammans sammanbundet av socialiseringsprocesser (Figur 11).

Under modellen ligger en särskild förståelse av Habermas begrepp kommunikativt handlande, system och livsvärld. Demokratisk styrning förutsätter kommunikativa dialoger inom och mellan olika offentligheter, vilket förutsätter allas lika rätt att delta; när bara utvalda aktörer får delta, är risken att de läses fast vid bestämda identiteter/intressen. I den planering som utvecklades ur 1970-talets planeringskritik blev delaktighet ett honnörsord. Likväl måste man här räkna med begränsningar på grund av existerande maktskillnader.

Detta för vidare till avhandlingens krön, dess sjätte kapitel, där SU granskar det *kommunikativa handlandets roll i den nya storstadspolitiken* genom ett etnografiskt fältarbete i Vårby gård, Flemingsberg och Skogås i Huddinge kommun. Fokus ligger på dialogen mellan kommunala tjänstemän — av vilka de så kallade *processledarna* utgör nyckelaktörer med uppdraget att få igång dialogen — och områdesinvånare i olika *delaktighetsprojekt*.

Redan från början fanns ett engagemang i områdena, dels

bland de boende, dels från organisationer som kyrkan. Projekten vidgar nätverken även om en del förblir utanför detta 'spännande möte mellan administration och det privata, mellan målrationellt kunskap och erfarenhetsbaserade värderingar' (s. 152).

Arenor skapades genom *boendediologgrupper*, försök att upprätta kommunikativa slussar mellan boende och förvaltning (dock ej i Vårby gård). Men dessa arenor blev mindre ställen för samförståndssökande dialog än för demonstration av befintliga åsikter från redan organiserade intressen. Ändå var dialogerna tämligen väl inlemmade i den kommunala administrationen — jämförda med t.ex. Södertälje.

Här granskar SU också vad som kallades för *det lokala visionsarbetet*. Maktskillanderna mellan de olika aktörerna blev tydliga, särskilt i Flemingsberg, där dialogerna fick samordnas med Strategiforum; trots detta var det just i Flemingsberg som dialogen kunde hållas för att vara rationell i Habermas mening. I de andra huddingeområdena lyssnade tjänstemännen förvisso mer, ändå blev det långt ifrån någon rationell och jämlik kommunikation. Så blev dialogerna ett exempel på livsvärldens kolonisering.

Sett ur processledarnas synvinkel var problemet tvåfaldigt, dels saknades arenor för dialogen

i det civila samhället, dels var det svårt att föra information vidare upp i den kommunen. SU:s huvudslutsats är att det går att initiera dialog inifrån systemet, men den når främst de redan integrerade, samt att Habermas är fruktbar för en analys av processen.

'[F]örstärkt social sammanhållning' ses idag i storstadspolitikerna 'som en förutsättning för ekonomisk tillväxt och ett effektivt samhälle' som kan nås 'genom normativ delaktighet'. Här blir SU:s slutsats att det förblir oklart hur 'integration i grannskapet ska kunna påverka strukturellt betingad segregation' i staden som på arbetsmarknaden (s. 180f); dialogförsöken visade sig så till vida otillräckliga.

Om dessa två slutsatser måhända inte förvänar, gör måhända två andra av hennes slutobservationer det. För det första gäller det en diskursiv förändring av politikens mål från betoningen av integration till demokratisk delaktighet — en förskjutning som gör det lättare att respektera skillnader (7.2).

För det andra, och därmed, en ny klyfta mellan retorik och praktik: medan den demokratiska delaktigheten skjuts fram som mål har effektivitet blivit allt viktigare i praktiken — lokala lösningar väljs för att de helt enkelt är billigare (7.4).

SU:s avhandling *Att ordna*

staden är ett försök att förstå den nya storstadspolitikens framväxt och att diagnostisera den politiskt genom att undersöka dialogförsöken i Huddinge. *Grannskapet* blir därför centralt i avhandlingen. Grannskapet är så att säga — med en kanske otidsenlig formulering — både storstadspolitikens mål och medel: den riktar sig till de så kallade utsatta bostadsområdena och genom att försöka aktivera dem som bor där på olika sätt, inte bara politiskt, skall den negativa utvecklingen alltså vändas.

Måhända är det därför som två hela kapitel ägnas åt frågan om grannskapet som planeringsenhet respektive grannskapets betydelse för integrationen. Som sammanhang för avhandlingen fyller de kanske sin plats, men de spelar en underordnad roll som jag ser det för dess verkliga bidrag. *Bidraget är tvåfaldigt*, dels en ingående rekonstruktion av den problemkonstruktion som storstadspolitikerna på den statliga nivån ansluter till, dels viljan att applicera Habermas på det problemlösningsmedel som dialogförsöken exemplifierar.

Problemrekonstruktionen (kap. 3) är noggrant genomförd och faller ut i inte mindre än sju steg. En poäng med den är att den går längre tillbaks än den statliga storstadspolitikerna. Enligt SU började det hela som en *invandrabostadsfråga* för att in på 1970-talet bli till en

fråga om etnisk *bostadssegregation* (och skulle jag vilja tillägga: en förortsfråga); på 1980-talet fördjupades sedan problembilden av Storstadsutredningen till den grad att motåtgärder blev påkallade, men utan att implementeras.

Först efter 1990-talskrisen börjar storstadpolitiken ta form med en problemfokusering just på vissa *utsatta stadsdelar* i de tre storstadsregionerna och en problemformulering som vinglar mellan strukturella orsaker och individuellt ansvar och mellan politikområdena bostads-, integrations- och invandringspolitik; så sjösätts storstadssatsningen *selektiva politik*, för att med tiden fragmenteras i skilda frågor som politisk delaktighet och ställning på arbetsmarknaden, vilka dock skall lösas lokalt, i grannskapet.

Denna korta sammanfattning kan bara ge vissa drag av en mycket sammansatt formeringsprocess vilken SU systematiskt skildrat genom en analys av de aktuella statliga utredningarna från olika politikområden, deras problembeskrivning, syn på orsaker och förslag till åtgärder — en självklar början för den som kommit att intressera sig för den svenska storstadspolitikerna.

Även om SU lyckas väl med att fånga politikens olika förskjutningar i sin rekonstruktion hade jag gärna sett att hon också hade sagt något om hur det här blev

ett så kallat förortsproblem — på 1960-talet var det ju inte det utan då handlade det ju om omoderna bostäder, som regel tämligen centralt belägna — och om vad nedläggningen av bostadsdepartementet i början på 1990-talet kan ha betytt för den här selektiva politikens uppkomst. Vidare kan man fråga sig om mängden politikområden kan ha bidragit till politikens fragmentering, samt inte minst varför lösningen på integrationsproblemet kom att sökas selektivt, just i vissa utvalda (*sic!*) områden — segregation handlar ju om förhållandet mellan stadsdelar/grannskap.

Att viss kritik kan riktas mot SU:s sätt att använda Habermas demokratiteori för att förstå de demokratiska dialogförsöken skall inte skymma att ambitionen här är lika påtaglig som angelägen. Frågan är vad det är som sker i de dialoger som processledarna har ansvar för att initiera, för att nu inte tala om att själva processledarrollen är som gjord för att dyrkas upp med hjälp av Habermas, liksom frågor om en medborgarstyrd (lokal) planering mer allmänt.

Tyvärr när SU inte riktigt fram i den empiriska analysen. Som jag ser det beror det på en i vissa avseenden egendomlig habermastolkning. Exempelvis ser hon allt medborgarengagemang i statliga/kommunala frågor som ett församhällegande

av staten. I fallet med dialogförsöken talar förhållandet att engagemanget kanaliseras *via förvaltningen* — inte via den politiska offentligheten — för en sådan tolkning; mot det står dock att det gäller just ett *medborgerligt* engagemang.

Församhällegandebegreppet, som Habermas för övrigt använder främst i *Borgerlig offentlighet*, handlar annars främst om en korporativ organisering av privata organiserade intressen via staten och en delegering av statlig makt till dem — så fungerade nu inte dialogförsöken, utan tjänstemännen hade problem med att föra dialogens krav vidare upp i förvaltningen, ej heller var de tänkta att fungera så. Det senare talar också emot att det skulle handla om ett församhällegande av staten.

SU krånglar också till det för sig genom att tämligen implicit förstå distinktionen individ/struktur som en fråga om livsvärld versus system, samt när hon diskuterar integration inte systematiskt skilja mellan social- och systemintegration (identitets- och strukturpolitik) till förfång för den avslutande diskussionen om segregation och integration. Trots det kan jag bara instämma i hennes grundläggande kritik av storstadspolitiken: den saknar insikt i hur balansen mellan social- och systemintegration, mellan delaktighet och effek-

tivitet, fungerar. Med Habermas hjälp kunde detta emellertid ha analyserats mer ingående.

Nu ska denna mer teoretiska kritik inte skymma förtjänsterna i SU:s analys av det kommunikativa handlandet i storstadsarbetet. Den empiriska analysens anspråksnivå är inte bara rimlig, förväntningarna på den infrias i väsentlig grad. Inte minst gäller det slaget av problem som plågade dialoggrupperna som att i dem demonstrerades åsikter och ståndpunkter från redan organiserade intressen utan att provas mot varandra, liksom mer prosaiska lokala hinder som programkrockar med andra evenemang, för att nu inte tala om processledarnas tillkortakommanden när det gällde att föra vidare information och krav uppåt i den kommunala förvaltningen.

Ett empiriskt fynd som hade varit värt en mer inträngande analys är annars att just i Flemingsbergsfallet blev det fråga om något som motsvarar Habermas krav på en genuin dialog i en helt annan grad än i Skogås och Värby. Att det var här om någonstans som ett kommunikativt förnuft utvecklades är paradoxalt givet *maktskillnaderna* mellan deltagarna.

Eftersom Flemingsberg är mer än en bostadsstadsdel — här ligger bland annat högskola, Huddinge sjukhus och flera tunga statliga förvaltningar — har stadsdelen

blivit intressant på regional nivå som ett av de ställen som genom lämpliga satsningar kunde bidra till att göra stockholmsregionen flerkärning. För detta ändamål fanns redan före dialogförsöken ett nätverk av lokala företag och institutioner kallat för Strategiforum. När de boende så drogs in i dialogen om framtids-scenariearbetet visade sig alltså detta *inte* utgöra något hinder utan snarare motsatsen. Givet erfarenheten av sådana möten från andra sammanhang, har vi här att göra med ett oväntat utfall. Hur kunde det bli så?

Sammantaget är *Att ordna staden. Den nya storstadspolitiken växer fram* ett ojämnt arbete. Som introduktion till storstadspolitiken, dess problem och förutsättningar, kan den inte desto mindre rekommenderas. I rekonstruktionen av hur politiken mot den etniska boendesegregationen formats ligger dess kanske tyngsta bidrag till den fortsatta forskningen. I analysen av de lokala så kallade dialogförsöken finns också ett tydligt om än mindre fullgånget bidrag till forskningen. Att här försöka använda Habermas är ett högst relevant företag för att kunna reda ut hur exempelvis bostadssegregation och politisk delaktighet hänger samman, ett arbete som Susanne Urban har påbörjat.

Mats Franzén,
fakultetsopponent

02

2006

sociologisk forskning

Kommer till din brevlåda i mitten av juni.

Vill du skicka material till Sociologisk Forskning?

Adressen till den nya redaktionen är:

sociologiskforskning@soc.lu.se